Afrika’nın kalbine saplanan hançer: Bir kıtanın öldürülen umudu

CIA’nın asit bidonunda erittirdiği Afrikalı!

Bu, Lumumba’nın sonunu getirmekteydi. Soğuk Savaş’ın en kritik döneminde, stratejik açıdan hayati bir bölgenin “komünist” olma ihtimali Washington’ı harekete geçirmişti. CIA Direktörü Allen Dulles, Ağustos 1960’ta Lumumba’nın “ortadan kaldırılması” emrini vermişti. Bu emirde Başkan Eisenhower’ın bilgisi olduğu, daha sonra gizliliği kaldırılan belgelerle kanıtlanmıştı.

ENİS BEHİÇ MALMÖ

17 Ocak 1961.

Katanga’nın boğucu sıcağında, elleri arkadan bağlı üç adam, Belçikalı subayların nezaretinde bir uçağa bindirilmişti. İçlerinden birinin, gözlükleri kırılmış, yüzü şişmiş, dudakları patlamıştı. Otuz beş yaşındaydı. Adı Patrice Émery Lumumba’ydı. Birkaç saat sonra, sülfürik asit dolu varillerde bedeni eritilecek, geriye kemik parçaları bile kalmayacaktı. Batı, Afrika’nın ilk gerçek demokratik liderini katletmekle kalmamış, cesedini bile yok etmişti. Sanki hiç var olmamışçasına.

Ama yanılmışlardı. Patrice Lumumba ölmedi. Öldürülemezdi. Çünkü o, bir insandan fazlasıydı artık — bir fikrin, bir umudun, bir kıtanın özgürlük çığlığının adı olmuştu.

Sömürge karanlığında doğan bir yıldız

Lumumba, 2 Temmuz 1925’te Belçika Kongosu’nun Onalua köyünde, Tetela kabilesine mensup bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Doğduğu topraklar, yarım asırdır Belçika Kralı II. Leopold’un özel mülkü sayılmakta, dünyanın en vahşi sömürge rejimlerinden birinin pençesinde kıvranmaktaydı. Kauçuk hasadında yetersiz kalan işçilerin elleri kesilmekte, köyler yakılmakta, milyonlarca insan sistematik bir terörün kurbanı olmaktaydı. Tarihçilerin tahminlerine göre Leopold dönemi boyunca on milyona yakın Kongolu hayatını kaybetmişti.

İşte Lumumba, bu karanlığın içinde büyümüştü. Misyoner okullarında eğitim görmüş, posta idaresinde memur olarak çalışmaya başlamıştı. Sömürge sisteminin kendisine tanıdığı en yüksek statü olan “évolué” — “gelişmiş yerli” — sınıfına dahil edilmişti. Bu statü ona bazı ayrıcalıklar tanımakta, ancak aynı zamanda sistemin ikiyüzlülüğünü her gün yüzüne vurmaktaydı. Bir “évolué” olarak akşam sekizden sonra sokağa çıkabilmekte, bira içebilmekte, Avrupalı mahallelerine girebilmekteydi. Ama ne kadar “gelişmiş” olursa olsun, beyaz bir adamın önünde ayağa kalkmak zorundaydı.

Bu çelişki Lumumba’yı radikalleştirmişti. Okumaya başlamıştı; Afrika’nın bağımsızlık hareketlerini, Gandhi’yi, sömürgecilik karşıtı düşünürleri. 1955’te Belçika Kralı Baudouin Kongo’yu ziyaret ettiğinde, Lumumba ona bir dilekçe sunmuş, siyahlarla beyazlar arasındaki eşitsizliği dile getirmişti. Kral gülümsemiş, dilekçeyi almış ve hiçbir şey yapmamıştı. Lumumba o gün anlamıştı: Özgürlük dilenerek kazanılmazdı.

Bağımsızlık yolunda fırtınalı yükseliş

1958 yılı, Afrika’nın uyanış yılıydı. Gana bağımsızlığını kazanmış, Kwame Nkrumah kıtanın yeni umut yıldızı olmuştu. Accra’da düzenlenen Pan-Afrika Konferansı’na katılan Lumumba, hayatının dönüm noktasını yaşamaktaydı. Orada tanıştığı liderler — Nkrumah, Sekou Touré, Frantz Fanon — onda yeni bir bilinç uyandırmıştı. Kongo’ya döndüğünde artık başka bir adamdı.

Ekim 1958’de Mouvement National Congolais’yi *(MNC)*

